

BHS

Bratislavské hudobné slávnosti

56. ročník

BRATISLAVA MUSIC FESTIVAL | MUSIKFESTSPIELE BRATISLAVA
FÊTES DE MUSIQUE DE BRATISLAVA | FESTIVAL DE MÚSICA DE BRATISLAVA

24.9. 2021 | 19.30

© KATARÍNA ALEXOVÁ-FÍGEROVÁ: HUSLISTKA

HLAVNÝ USPORIADATEĽ

BHS člen
Európskej
asociácie
festivalov

GENERÁLNY PARTNER BHS

PARTNERI A MEDIÁLNI PARTNERI

BRATISLAVA

hudobný život

www.filharmonia.sk | www.navstevnik.sk

BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI

56. ročník
24. 9. – 10. 10. 2021

BRATISLAVA MUSIC FESTIVAL
FÊTES DE MUSIQUE DE BRATISLAVA
MUSIKFESTSPIELE BRATISLAVA
FESTIVAL DE MÚSICA DE BRATISLAVA

Hlavný usporiadateľ BHS

Slovenská filharmónia

**MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

z poverenia a s príspevkom

Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

prof. Marian Lapšanský
generálny riaditeľ Slovenskej filharmónie

Manažment BHS

PhDr. Izabela Pažítková
hlavná manažérka

Manažérky

PhDr. Mária Hlavačková
prof. Markéta Štefková

Adresa

Slovenská filharmónia

Manažment BHS

Medená 3

816 01 Bratislava

Slovenská republika

Tel.: +421 2 20 475 201/246

www.bhsfestival.sk

BHS – člen Európskej asociácie festivalov

European Festivals Association
Association Européenne des Festivals
Europäische Festival-Vereinigung

Partneri BHS

Rozhlas a televízia Slovenska

BRATISLAVA

Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava

Festivalový výbor BHS

prof. Peter Mikuláš, ArtD.

koncertný umelec

predseda Festivalového výboru BHS

Mgr. Juraj Bubnáš, PhD.

dramaturg Slovenskej filharmónie

PhDr. Ivan Marton

muzikológ

PhDr. Izabela Pažítková

hlavná manažérka BHS

doc. Marek Piaček

hudobný skladateľ

prof. Jozef Podhoranský

koncertný umelec

prof. Markéta Štefková, PhD.

dramaturgička

BHŠ

Foto © Jan F. Lukáš

Slovenská filharmónia je štátna príspevková organizácia
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

*Slovak Philharmonic is a governmental subsidised organization
of the Ministry of Culture of the Slovak Republic*

Slovenská filharmónia

Pinchas Steinberg, *dirigent*

Javier Perianes, *klavír*

Ján Cikker (1911 – 1989)

Symfonietta op. 16 č. 1

15'

Allegro fresco

Andante sostenuto

Vivo

Maurice Ravel (1875 – 1937)

Koncert pre klavír a orchester G dur

22'

Allegramente

Adagio assai

Presto

Igor Stravinskij (1882 – 1971)

Le Sacre du printemps / Svätenie jari

35'

L'Adoration de la Terre / Vzývanie zeme

Le Sacrifice / Obeta

Skladateľ **Ján Cikker**, jeden z hlavných predstaviteľov generácie slovenskej hudobnej moderny, ktorá sa, spoločne s Eugenom Suchoňom a Alexandrom Moyzesom, v tridsiatych rokoch minulého storočia kompozične vzdelávala v majstrovej triede Vítězslava Nováka na pražskom konzervatóriu, vstúpil do domáceho kultúrneho kontextu predovšetkým ako významný operný autor. Scénické diela ako *Juro Jánošík*, *Mister Scrooge*, *Hra o láske a smrti*, *Coriolanus*, no predovšetkým *Vzkriesenie* podľa románového námetu L. N. Tolstého sa natrvalo zapísali do slovenského hudobného dedičstva. Cikker však bol zároveň aj zdatným symfonikom, ktorý vo svojich vrcholných dielach predvojnového i vojnového obdobia (*Capriccio*, *Symfonický prológ*, *Jarná symfónia*, *Leto*, *Cantus filiorum*, *Slovenská suita*, *Concertino pre klavír a orchester*) dokázal bohato využívať skúsenosti zo svojho pražského a viedenského hudobného štúdia. A do tretice, Ján Cikker ako Banskobystričan nemohol stáť bokom od takej významnej dejinnej udalosti ako SNP. Ako jeden z mála slovenských hudobníkov sa aktívne zapojil do príprav povstania, vytvoril známu znelku revolučného vysielateľa a neskôr ju rozvinul v ikonický *Pochod povstalcov*. **Symfonieta pre orchester op. 16** pochádza z roku 1938 a je autorskou orchestrálnou transkripciou skladateľovej juvenilnej *Sonátiny pre klavír, op. 12*. Štvorčasťové dielo charakterizuje farbistá, takmer impresionisticky ladená inštrumentácia a bohaté tanečné rytmy, ťažiacie zo slovenského folklóru (v poslednej časti nachádzame nespochybniteľné názvuky na ľudovú pieseň *Ej, zalužicko poľo*).

V roku 1928 uskutočnil francúzsky skladateľ **Maurice Ravel** štvormesačnú koncertnú cestu po USA. Bola to jeho prvá návšteva amerického kontinentu – skladateľ nikdy predtým v Spojených štátoch nebol a pobyt v novej krajine naňho hlboko zapôsobil: prešiel všetkými významnými mestskými aglomeráciami od New Yorku až po východné pobrežie, obdivoval architektúru amerických veľkomiest či dokonalú stavbu mrakodrapov a fascinoval ho nezvyčajný ruch na uliciach. Prekvapila ho tiež vysoká technická úroveň domácich orchestrálnych telies, no vari najviac ho očarila jazzová hudba a černošské spirituály, s ktorými sa zoznámil pri návštevách amerických nočných klubov. Po návrate do vlasti sa Ravel podujal napísať dva klavírne koncerty: ten prvý, D dur, skomponoval v roku 1931 pre rakúskeho klaviristu Paula Wittgensteina, ktorý pri bojoch v prvej svetovej vojne prišiel o pravú ruku. Druhý, zdanlivo hravý a nekonfliktný **Koncert pre klavír a orchester G dur**, vznikol len o niekoľko mesiacov neskôr a zabezpe-

čil skladateľovi nehynúcu slávu. S koncipovaním diela sa však skladateľ dosť natrápil. „*Nedarí sa mi koncert dokončiť*“, písal priateľovi „*a tak som sa rozhodol denne spať nie dlhšie ako sekundu. Oddýchnem si, keď prácu dokončím – na tomto svete alebo inde*.“ Energickú prvú časť *Allegromente* s výbušnými rytmami a kaskádami virtuózných klavírnych pasáží strieda lyrické *Adagio assai* s nekonečnou trojminútovou melodickou sekvenciou sólového nástroja. Záverečné Presto, ženúce sa dopredu ako víchor, je vari najviac poznačené jazzovou inšpiráciou. Koncert skladateľ venoval klaviristke Marguerite Longovej, ktorá ho pod Ravelovou taktovkou po prvýkrát predniesla v Paríži 14. januára 1932. Triumfálny úspech premiéry diela pokračoval aj pri uvedeniach v ďalších európskych mestách.

29. mája 1913 sa v metropole Francúzska odohrala udalosť, ktorá prenikavým spôsobom vstúpila do hudobnej histórie a nadhlo predznamenal jej smerovanie: v ten deň sa totiž v parížskom divadle Théâtre des Champs-Élysées uskutočnila premiéra baletu **Svätenie jari Igora Stravinského** v podaní Ruského baletu Sergeja Ďagileva, v choreografii Václava Nižinského, ktorá vyústila do škandálu. „*Hneď po začiatku predstavenia sa začali ozývať mierne protesty proti hudbe*“ – píše Stravinskij v Kronike môjho života. „*Pokriky neustávali a ja som o niekoľko minút nahnevaný odišiel z hľadiska; sedel som blízko orchestra a pamätám si, že som praštil dvermi. Nikdy potom ma už nič takto nedopálilo*.“ V silnejúcom hluku orchester prakticky nebolo počuť, tanečníci sa orientovali podľa Nižinského, ktorý energicky počítal, „*ako keby na lodi vydával pokyny námorníkom*.“ Podobný výjav sa odohral o dva mesiace skôr na koncerte Arnolda Schönberga vo Viedni, estetický a štýlotvorný kontext však bol rozdielny. Kým pri uvedení Schönbergovej *Komornej symfónie* išlo o vyvrcholenie epochy neskorého romantizmu, ktorú skladateľ podrobil prísnej dekonštrukcii, v prípade Stravinského diela išlo o výbuch „*brutálnej sily orientálneho primitivizmu*“ (Peter Faltin), zhmotňujúcej barbarskú, antiromantickú silu drsného rytmického pohybu, charakterizujúcu hudbu národných škôl skladateľov románskej a slovanskej proveniencie v prvých dvoch desaťročiach 20. storočia.

Stravinskij začal *Svätenie* písať v roku 1910, v období, keď končil prácu na hudbe k baletu *Vták Ohnivák*. „*Raz som v sne videl výjav z pohanského rituálu, pri ktorom sa vyvolená obetná panna pred starcami kmeňa, sediacimi v kruhu, utancovala k smrti*.“ Predstava tohto ritu skladateľovi dlho nedala spať a zakrátko začal pomýšľať na ďalšie baletné

dielo; s maliarom Nikolajom Rerichom pripravil rozvrh scén a spolupracoval aj pri návrhu kostýmov.

Po čase sa k práci pripojila francúzska maliarka a ilustrátorka Valentine Cross-Hugo a na tvorbe libreta a choreografického pôdorysu mali významný podiel súrodenci Bronislava a Václav Nižinskí. Stravinskij sa s rodinou utiahol do malého penziónu v švajčiarskom mestečku Clarens, kde usilovne komponoval. V novembri 1912 bola práca na diele **zavŕšená** a začalo sa v Paríži často prerušované obdobie **inscenačných príprav**. Na generálke deň pred premiérou sa zdalo byť všetko v poriadku: prítomná honorácia na čele s Claudom Debussym a Mauriceom Ravelom sa o diele vyjadrovala v superlatívoch a nič nenasvedčovalo, že sa schýľuje k jednému z najväčších škandálov v dejinách hudby. Výsledok je známy. Lenže už rok po prvom uvedení, v apríli 1914, zaznamenalo *Svätenie jari* v Paríži triumfálny úspech. Nadšení poslucháči skladateľa vyniesli z divadla na pleciach a za policajnej asistencie ho vláčili po meste.

Svätenie jari, obrazy z pohanskej Rusi, sa stalo jedným z ikonických opusov symfonickej hudby 20. storočia, dodnes fascinujúcim hudobných znalcov i bežných poslucháčov. Nikdy predtým neboli návštevníci koncertov vystavení takému masívnemu prívalu rudimentárnej zvukovej riavy, ktorá sa na nich od prvých tónov predimenzovaného orchestrálneho aparátu divoko, priam sebazničujúco valila. Bola to surová hudobná poetika, na míle vzdialená dobovým predstavám o tradičnom harmonickom jazyku. Skladateľ sa rozhodol šokovať obecenstvo naturalistickým opisom krutostí pohanského obradu, pri ktorom sa mladá dievčina stáva obeťou víťania jari. Tradičný tonálny pôdorys hudobného diela sa prostredníctvom prvkov polyharmónie a polymodality, s využitím komplikovaných asymetrických rytmov, disonantných akordov a nepravidelného metra totálne rozkladá. Od úvodného vstupu sólového fagotu, ktorý cituje tému z litovského folklóru, až po záverečný sofistikovaný *Veľký posvätný tanec* plného orchestra máme **dočinenia** s majstrovskou hudobnou dramaturgiou, ktorá poslucháča až do konca skladby udrží v napätí.

Premiéru *Svätenia jari* i ďalších šesť uvedení baletu dirigoval legendárny francúzsky dirigent Pierre Monteux; dnes už vo svete niet seriózneho majstra taktovky, ktorý by ho dokázal obísť. Scénického spracovania diela sa po Nižinskom ujali najvýznamnejší choreografi storočia: Maurice Béjart, Pina Bausch, Martha Graham či Angelin Preljocaj.

Ivan Marton

„Kým jeho vystupovanie a technika... vyžarujú pokoj, precízna a rýchla práca jeho prstov človeka ohromí. Zriedkakedy – ak vôbec niekedy – som sa stretol s takou kombináciou očividnej skromnosti a absolútnej brilantnosti“.

(Sunday Times)

Medzinárodná kariéra **Javiera Perianesa** ho priviedla na pódia tých najprestížnejších koncertných sál, kde účinkuje s poprednými svetovými orchestrami, spolupracuje s dirigentmi ako Daniel Barenboim, Charles Dutoit, Zubin Mehta, Gustavo Dudamel, Klaus Mäkelä, Sakari Oramo, Yuri Temirkanov, Gianandrea Noseda, Gustavo Gimeno, Santtu-Matias Rouvali, Simone Young, Juanjo Mena, Vladimir Jurowski, David Afkham, François-Xavier Roth, Daniel Harding a hosťuje na festivaloch ako je BBC Proms, Lucerne, La Roque d'Anthéron, Grafenegg, Pražská jar, Ravello, Stresa, San Sebastian, Santander, Granada, Vail, Blossom a Ravinia. Roku 2012 získal Štátnu hudobnú cenu od Ministerstva kultúry Španielska a roku 2019 titul Umelec roka na International Classical Music Awards (ICMA).

Foto © IGOR STUDIO

V aktuálnej sezóne 2021/2022 bude spolupracovať s orchestrami ako San Francisco Symphony, Filharmónia Luxemburg, London Philharmonic, Toronto Symphony, Sydney Symphony, Orchestre de Chambre de Paris, Filharmónia štátu Sao Paulo, Orchester divadla San Carlo Neapol a mnohými ďalšími.

Perianes často realizuje recitály po celom svete a je tiež vášnivým komorným hudobníkom, ktorý pravidelne spolupracuje s huslistkou Tabeou Zimmermann a Quiroga Quartet. V aktuálnej sezóne uskutoční recitály v mestách ako sú Berlín (Boulez Saal), Florencia, Miláno, Lisabon, Valencia, Oxford, Bogota, Zaragoza a ďalších s programom *Láska a smrť*, ktorý zahŕňa diela Chopina, Granadosa, Liszta a Beethovena.

Z predchádzajúcich veľmi úspešných účinkovaní Javier Perianesa môžeme spomenúť prestížne orchestre ako Wiener Philharmoniker, Lipský Gewandhausorchester, Česká filharmónia, orchestre v Chicagu, Bostone, San Franciscu, Clevelande, Washingtone, filharmónie v Osle, Londýne, New Yorku a Los Angeles, Orchestre Symphonique de Montréal, Orchestre de Paris, Nórsky a Švédsky rozhlasový

orchester alebo Rundfunk-Sinfonieorchester Berlín či Symfonický orchester Yomiuri Nippon.

Javier Perianes nahráva výlučne pre značku Harmonia Mundi. Jeho rozsiahla diskografia zahŕňa diela Beethovena, Mendelssohna, Schuberta, Griega, Chopina, Debussyho, Ravela a Bartóka až po skladateľov ako Blasco de Nebra, Mompou, Falla, Granados a Turina. V poslednom období vydal album *Jeux de Miroirs* s Ravelovým *Klavírnym koncertom G dur*, kde ho sprevádza Orchestre de Paris a Josep Pons; zahŕňa tiež diela *Couperinov náhrobok* a *Alborada del gracioso*. S Tabeou Zimmermann vydal album *Cantilena*, ktorý je oslavou španielskej a latinsko-americkej hudby. V nedávno vydaných albumoch, ktoré sú poctou Claudovi Debussymu pri príležitosti stého výročia jeho úmrtia, je nahrávka prvej knihy skladateľových *Prelúdií* a *Estampes* a *Les Trois Sonates – The Late Works*, za čo získal Gramophone Award roku 2019. Naposledy nahral Javier Perianes pre Harmonia Mundi Chopinove *Sonáty č. 2 a 3*.

Pôvodom z Izraela, **Pinchas Steinberg** študoval hru na husliach u Josepha Gingolda a Jaschu Heifetza v USA a kompozíciu u Borisa Blachera v Berlíne. V roku 1974 absolvoval svoj dirigentský debut so Symfonickým orchestrom RIAS v Berlíne. Bol to jeho prvý angažmán, po ktorom nasledovala spolupráca s orchestrami ako Berlínska filharmónia, London Symphony Orchestra, Izraelská filharmónia, Lipský orchester Gewandhaus, Philharmonia Orchestra London, Orchestre National de France, Česká filharmónia, Accademia Nazionale di Santa Cecilia v Ríme, Londýnska filharmónia, Mníchovská filharmónia, Kráľovská štokholmská filharmónia, Bostonský symfonický orchester, Orchestre de Paris, NHK v Tokiu, Cleveland Orchestra, Budapest Festival Orchestra, Slovenská filharmónia a mnohé ďalšie. Pravidelne účinkuje aj na festivaloch v mestách Salzburg, Berlín, Praha, Viedeň, Mníchov, Tanglewood, Blossom, Verona, Granada, Orange, vo Flámsku a na Festivale Richarda Straussa v Garmisch-Partenkirchen. Pinchas Steinberg zastával funkciu stáleho hosťujúceho dirigenta vo Viedenskej štátnej opere, šéfdirigenta viedenského

Foto © IGOR STUDIO

Rozhlasového symfonického orchestra, umeleckého riaditeľa Orchestre de la Suisse Romande v Ženeve a šéfdirigenta Budapest Philharmonic Orchestra. Ako dirigent sa predstavil v popredných operných domoch po celom svete, ako Royal Opera House v londýnskej Covent Garden, La Scala v Miláne, Opera Bastille v Paríži, v operných domoch v Mníchove, San Franciscu, Berlíne, Ríme, Madride, vo Viedni a mnohých ďalších.

Medzi nahrávky, ktoré ho preslávili, patrí Wagnerov Blúdiaci Holanďan, Catalaniho La Wally pre Sony, live záznamy Mozartovej Korunovacie Tita s Mníchovským rozhlasovým orchestrom pre RCA, Straussovej Mlčanlivej ženy a Křenekovho Orfea a Eurydiky v rámci Salzburgského festivalu. Jeho nahrávka Massenetovho Cherubína získala ocenenia Grand Prix du Disque Charles Cros, Diapason d'Or, Cenu nemeckých kritikov a cenu Caecilia Bruxelles. Jeho súčasné a budúce angažmány zahŕňajú koncertné a operné produkcie v Paríži, Tokiu, Sydney, v Madride, Budapešti, Berlíne, Barcelone, Mníchove, Turíne a Helsinkách.

Foto © Jan F. Lukáš

Slovenská filharmónia bola založená roku 1949. Pri jej umeleckom zrode stáli dve významné osobnosti medzinárodného hudobného života Václav Talich (1949 – 1952) a Ľudovít Rajter (1949 – 1976, do roku 1961 ako jej umelecký riaditeľ). Na umeleckom profilovaní orchestra sa podieľali ďalší šéfdirigenti – Tibor Frešo, Ladislav Slovák, Libor Pešek, Vladimír Verbickij, Bystrík Režucha a Aldo Ceccato. V rokoch 1991 – 2001 bol šéfdirigentom a hudobným riaditeľom Slovenskej filharmónie Ondrej Lenárd. V sezóne 2003/2004 pôsobil ako umelecký riaditeľ inštitúcie Jiří Bělohlávek. Roku 2004 sa stal šéfdirigentom Vladimír Válek, v rokoch 2007 – 2009 ho vystriedal Peter Feranec. V rokoch 2009 – 2016 bol šéfdirigentom francúzsky dirigent Emmanuel Villaume a od roku 2017 do roku 2020

britský dirigent James Judd. Ako stáli hosťujúci dirigenti pôsobili v Slovenskej filharmónii v rokoch 2007 – 2018 Leoš Svárovský, 2011 – 2019 Rastislav Štúr a v sezóne 2018/2019 Petr Altrichter. Od sezóny 2020/2021 sa postu šéfdirigenta ujal Daniel Raiskin.

Z množstva hosťujúcich dirigentov je potrebné uviesť osobnosti svetového mena ako János Ferencsik, Witold Rowicki, Václav Smetáček, Karel Ančerl, Franz Konwitschny, Arvīds Jansons, Václav Neumann, Hermann Abendroth, Antonio Pedrotti, Sir Eugene Goossens, Sir Malcom Sargent, Roberto Benzi, Kurt Masur, Sir Charles Mackerras, Carlo Zecchi, Serge Baudo, Claudio Abbado, Kurt Sanderling, Zdeněk Košler (ktorému na základe dlhoročnej úspešnej spolupráce Slovenská filharmónia v roku 1996 udelila čestný titul šéfdirigenta in memoriam), Riccardo Muti, Karl Richter, Kirill Kondrašín, Leif Segerstam, Alain Lombard, Sergiu Celibidache, Thomas Sanderling, Oskar Danon, Mario Rossi, Neeme Järvi, Ken-Ichiro Kobayashi, Jevgenij Svetlanov, Mariss Jansons, Christoph von Dohnányi, Dmitrij Kitajenko, Otmar Suitner, James Conlon, Valerij Gergiev, Alexander Rahbari, Fabio Luisi, Sir Yehudi Menuhin, Peter Schreier, Vladimir Fedosejev, Ralf Weikert, Miltiades Caridis, Pinchas Steinberg, Peter Keuschnig, Tomáš Hanus, Jakub Hruša, Juraj Valčuha, Tomáš Netopil, Ion Marin, Pavel Baleff, George Pehlivanian, Jun Märkl, Ilan Volkov, Wayne Marshall, Eivind Gullberg Jensen, Alan Buribayev a mnohí ďalší, ale i skladateľov-interpretov vlastných diel ako Jean Martinon, Krzysztof Penderecki a Aram Chačaturian.

Slovenská filharmónia realizovala množstvo nahrávok pre rozhlas, televíziu a hudobné vydavateľstvá OPUS, Supraphon, Panton, Hungaroton, JVC Victor, RCA, Pacific Music, Naxos a Marco Polo. Je pravidelným hosťom významných európskych hudobných pódíí a festivalov. V rámci svojich početných zahraničných zájazdov vystúpila v takmer všetkých európskych krajinách, na Cypre, v Turecku, Japonsku, Južnej Kórei, USA a Ománe.

Predchádzajúca koncertná sezóna 2020/2021 bola výrazne ovplyvnená pandémiou koronavírusu, ktorá znemožnila orchestru vystupovať v zahraničí. Plánované turné orchestra SF do Japonska a Južnej Kórey sa z dôvodu celkovej situácie vo svete presúvajú na rok 2022 a 2023. V sezóne 2021/2022 sa orchester predstaví na InClassica International Music Festival v Dubaji, na turné v nemeckých a rakúskych mestách (Kolín nad Rýnom, Wiesbaden, Villach, Viedeň a i.), na otváracom koncerte festivalu Smetanova Litomyšl a na festivale Neuberger Kulturtag (Rakúsko).

Sobota 25. 9.

16.00 Malá sála Slovenskej filharmónie

**Komorný koncert z diel slovenských skladateľov
pre dychové nástroje**

Ladislav Fančovič, *saxofón*

Jozef Eliáš, *klarinet*

Tomáš Nemec, *klavír*

Albert Hrubovčák, *trombón*

Albrecht Trio

Matúš Veľas, *hoboj*, **Jozef Eliáš**, *klarinet*,

Peter Kajan, *fagot*

Iršai, Podprocký, Novák M., Hatrík, Zagar/premiéra

Predaj vstupeniek

**Vstupenky sa predávajú v pokladnici Slovenskej
filharmónie/budova Reduty**

pondelok 9.00 – 14.00 a 15.00 – 19.00

utorok – piatok 13.00 – 19.00

Počas BHS do 19.30 a v sobotu a nedeľu hodinu pred koncertom

Tel.: +421 2 20 47 52 93

e-mail: vstupenky.bhs@filharmonia.sk

www.filharmonia.sk

Predaj vstupeniek on-line

www.navstevnik.sk

Zmena programu a účinkujúcich vyhradená

Vydala: **Slovenská filharmónia**

Zostavil: **Manažment BHS**

Výtvarné dielo na obálke:

© **Katarína Alexyová-Fígerová, akademická maliarka**

Layout **PROGRESS PROMOTION BRATISLAVA**

Print: **DOLIS GOEN, s.r.o.**

Cena: 0,50 eur

Foto © Jakub Gulyás, Výstava Façades, jún - august 2021

